

การเรียนรู้จากประสบการณ์ การปรึกษากลุ่ม:

การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา

GROUP COUNSELING AS A LEARNING EXPERIENCE: A PHENOMENOLOGICAL EXPLICATION

ดร. อนงค์ วิเศษสุวรรณธุ์*

บทคัดย่อ

การเรียนรู้จากประสบการณ์ การปรึกษากลุ่มของนิสิตปริญญาโทสาขาจิตวิทยา การให้คำปรึกษาเป็นการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยา มุ่งศึกษาความหมายและประสบการณ์ การเป็นผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ภายหลังจากปฏิบัติการปรึกษากลุ่ม 12 ครั้งทั้งนี้การปฏิบัติ การปรึกษากลุ่มจัดเป็น ประสบการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาตนเองและ ช่วยให้เกิดความเข้าใจความแตกต่างระหว่าง การปรึกษากลุ่มที่เรียนรู้จากการปฏิบัติกับการ เรียนรู้จากตำรา

ผลการวิจัยพบว่าผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อน ความคิด ความรู้สึกด้านความหมายของการ เป็นผู้นำกลุ่ม ในเรื่องการสร้างบรรยากาศที่ เหมาะสมความสามารถในการใช้ทฤษฎีและ เทคนิค รวมทั้งการควบคุมสถานการณ์ในกลุ่ม

ด้านประสบการณ์ การเป็นผู้นำกลุ่ม ได้เรียนรู้ ทฤษฎีและเทคนิคการเป็นผู้นำบทบาทผู้นำ การแก้ปัญหาในกระบวนการกลุ่ม และ การประเมินตนเองในการเป็นผู้นำกลุ่ม ส่วนการ เป็นสมาชิกกลุ่ม ได้ให้ความหมาย เรื่องการมีส่วนร่วม การใช้ทักษะและการยอมรับเหตุผล การตัดสินใจของผู้อื่นด้านประสบการณ์การ เป็นสมาชิกกลุ่มได้เรียนรู้การใช้ทักษะการ ปรึกษาประสบการณ์ชีวิตจากสมาชิกกลุ่ม ร่วมแสดงความคิดเห็นความรู้สึกมีโอกาสได้ เปิดเผยตนเองได้พัฒนาตนทั้งด้านวิชาชีพ และมุมมองในการจัดการปัญหาชีวิตของ ตนเองผลการศึกษารั้งนี้จะเป็นแนวทางในการ จัดประสบการณ์การปรึกษากลุ่มสำหรับผู้เรียน ได้รับข้อมูลที่ชัดเจนในการส่งเสริมผู้เรียนให้ ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ เห็นคุณค่าและประโยชน์ ของการปรึกษากลุ่ม

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

A Phenomenological method was employed to explore the learning experiences of counseling psychology graduate students who have completed 12 group counseling sessions. The group counseling was experienced as a learning adventure, a period of personal growth, and also lead to a strong appreciation of the differences between group counseling in practice and group counseling as described in texts.

The key informant reflected an appropriated environment, an ability to apply theory and techniques, and the successful managing the group process as the meaning of group leader. They regarded the application of theory and techniques, leadership roles, problem solving in the group process, and self evaluation, as the group leader learning experiences. They reflected an active participation, skills, and the positive regarded on others' reasons and decision, as the meaning of group member. They regarded communication skills, others' life experiences, involvement in thinking and feeling, self disclosure, alternatives in both professional and personal development, as the group member learning experiences. Findings provide guidelines for academics involved in group counselor training of students and are a useful source of information, to provide insight into and alert students to the challenges of group counseling.

คำสำคัญ

ปรากฏการณ์วิทยา/การปรึกษากลุ่ม
จิตวิทยาการปรึกษา/การเรียนรู้จากประสบการณ์
Phenomenology / Group Counseling / Counseling
Psychology / Learning Experience.

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การปรึกษากลุ่มเป็นกระบวนการที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มให้เรียนรู้รูปแบบและวิธีการในการป้องกัน แก้ไขและพัฒนาตนเองเพื่อให้สมาชิกแต่ละคนสามารถตัดสินใจเลือกทางดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ต้องมีความสามารถในการเป็นผู้นำกลุ่ม และ ดำเนินการจัดกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาได้รายวิชา 416621 การปรึกษากลุ่มเป็นวิชาเลือกในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มุ่งให้นักศึกษามีทักษะการ ทฤษฎีและประเภทของ การปรึกษากลุ่มบทบาทหน้าที่และจรรยาบรรณของสมาชิกกลุ่ม การจัดกระบวนการ และการฝึกปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ในการปรึกษากลุ่ม นิสิตระดับบัณฑิตศึกษาสาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาและสาขาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬาได้สนใจเรียนวิชาการปรึกษากลุ่มทุกปีการศึกษา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสบการณ์การเรียนรู้ด้านการปรึกษากลุ่มของ นิสิต

การฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่มเป็นวิธีการช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการเป็นสมาชิกกลุ่มและผู้นำกลุ่มเป็นการ

เพิ่มพูนประสบการณ์ เพิ่มความเข้าใจ ช่วยให้
 นิสิตเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมีความมั่นใจและเป็น
 แรงกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือ
 รือร้น (Reynolds, 1997, Corey, 2004) การได้ศึกษา
 ทฤษฎีการปรึกษาและทักษะการเป็นผู้นำกลุ่ม
 เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการเตรียมนิสิตด้าน
 การปรึกษากลุ่มการพัฒนาทักษะและเทคนิค
 ที่เป็นแบบเฉพาะของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่
 นิสิตต้องพัฒนาเพื่อให้จัดการปรึกษากลุ่มได้
 อย่างมีประสิทธิภาพคำถามในการจัดการเรียน
 การสอนก็คือจะจัดประสบการณ์การเรียนรู้
 อย่างไรที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้
 ได้ด้วยตนเองการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการ
 ส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจ และการมีส่วนร่วม
 ทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตนเองได้
 ฝึกการเผชิญความกังวลความคับข้องใจและ
 การปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อค้นหาคำตอบตาม
 ที่ตนเองต้องการ (Child & Williams, 1996)

การเรียนรู้จากประสบการณ์เป็นวิธีการ
 เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้นำกรอบแนวคิด
 เชิงทฤษฎีไปใช้ในชีวิตประจำวัน แนวคิดด้าน
 การเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นวิธีการที่ใช้ใน
 การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา
 (Tynjala, 1998) ผู้นำแนวคิดในกลุ่มนี้ได้แก่ John
 Dewey, Kurt Lewin, Jean Piaget, รวมทั้งทฤษฎี
 ของ Habermans และ Freire จากพื้นฐานทฤษฎี
 ของ Kolb (1984) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็น
 กระบวนการพื้นฐานที่ต่อเนื่องอันเนื่องมาจาก
 ประสบการณ์ การเรียนรู้จากประสบการณ์ มี
 สี่ขั้นตอนคือประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม การ
 สะท้อนความคิดจากการสังเกตการสร้าง ความ
 เข้าใจเป็นนามธรรมและการนำไปทดลองใช้อย่าง

จริงจึงสรุปได้ว่าบุคคลเรียนรู้จากประสบการณ์
 และประสบการณ์ตรงส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้
 การเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ผู้สอน
 ต้องตระหนักถึงกระบวนการทัศนของผู้เรียนผล
 การวิจัยของ Ballantyne, Bain และ Packer
 (1999) ระบุว่า การสอนที่ดีนั้นมีหลักการ
 สองประเด็น ประเด็นแรกคือการเห็นคุณค่า
 กระบวนการ และ ประสบการณ์ ของผู้เรียน
 ประเด็นที่สอง คือ การสร้างบรรยากาศที่
 ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกว่
 ตนเรียนได้มีความรับผิดชอบต่อการเรียนและ
 สามารถเรียนได้สำเร็จ ซึ่งหมายถึงบรรยากาศ
 การเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์
 จากการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ การเน้นประสบ-
 การณ์ตรงนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา
 ระดับอุดมศึกษาเป็นการฝึกผู้เรียนให้มีความ
 รับผิดชอบจัดการได้ด้วยตนเองฝึกการฟัง
 ตนเองทั้งในด้านการเรียนรู้วิธีการเรียน และ การ
 ฝึกสะท้อนความคิด (Brew, 1999) การสะท้อน
 ความคิดเป็นหลักการที่สำคัญในการเรียนรู้
 จากประสบการณ์ (Boud & Walker, 1998) การให้
 นิสิตบันทึกประสบการณ์และสะท้อนความคิด
 จากการมีส่วนร่วมในการฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่ม
 จึงเป็นประเด็นที่ผู้วิจัยใช้ในการรวบรวม
 ข้อมูลในการศึกษานี้

การศึกษาปรากฏการณ์ทางจิตวิทยา
 เน้นกระบวนการสะท้อนความคิดความรู้สึก
 ของผู้เรียน (Brew, 1999, Polkinghorne, 2005)
 มีเป้าหมายในการศึกษาการให้ความหมาย
 ประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับเพื่อการอธิบายและ
 สรุปความหมายการเรียนรู้จากประสบการณ์
 การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาประสบการณ์การเป็น

ผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาของนิสิตที่ได้รับการฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่ม ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ จะทำให้ทราบถึงการรับรู้ ความหมาย และประสบการณ์ การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียน การสอนที่เหมาะสมต่อการฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่มเชิงจิตวิทยาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความหมายและประสบการณ์ การเป็นผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยาของนิสิตปริญญาโทสาขาจิตวิทยา การให้คำปรึกษาภายหลังการฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่ม

คำถามการวิจัย

1. นิสิตที่ได้รับการฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่ม สะท้อนความคิด ความรู้สึก ที่แสดงถึงการรับรู้เกี่ยวกับความหมายของการเป็นผู้นำกลุ่ม และสมาชิกกลุ่ม ในการปรึกษากลุ่มว่าอย่างไร
2. ประสบการณ์การเป็นผู้นำและสมาชิก ในการปรึกษากลุ่ม ของนิสิต ภายหลังได้รับการฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่ม เป็นอย่างไร

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิดของ Husserl (Moran, 2005) ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการให้ความหมายตามการรับรู้ ความคิด ความรู้สึก ของผู้มีประสบการณ์ตรงกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น ๆ สำหรับการวิจัยนี้ คือ การเป็นผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

ทั้งนี้ ประสบการณ์หรือความรู้ที่มีอยู่เดิมตามการรับรู้ของผู้วิจัยจะไม่นำมาใช้ในการตีความหมาย ประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล (Bracketing) ดังนั้น การศึกษานี้ เป็นการสืบค้นปรากฏการณ์โดยตรงการวิเคราะห์และพรรณนาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้น จึงเป็นไปอย่างอิสระ มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้อันจะนำไปสู่การแสวงหาคำตอบให้กับผู้วิจัย (Descriptive phenomenology) อย่างแท้จริง

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) ในการศึกษาครั้งนี้คือนิสิตปริญญาโทสาขาจิตวิทยา การให้คำปรึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ที่เรียนวิชาการปรึกษากลุ่ม (Group Counseling) โดยคัดเลือกแบบเจาะจงจากเกณฑ์ที่สำคัญดังนี้คือ

- 1) เป็นนิสิตปริญญาโทสาขาจิตวิทยา การให้คำปรึกษา ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการให้คำปรึกษากลุ่ม
- 2) ยินดีที่จะให้ข้อมูลอย่างเปิดเผยแก่ผู้วิจัยและ
- 3) เป็นผู้ที่ให้ข้อมูลประสบการณ์ได้ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย มากที่สุด ทั้งนี้พิจารณาจาก การสนทนาระหว่างการฝึกปฏิบัติการ และ บันทึกประสบการณ์การฝึกการปรึกษากลุ่ม ได้ผู้ที่สามารถให้ข้อมูลครบถ้วนน่าสนใจ และสอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 4 คน เป็นชาย 1 คน และ หญิง 3 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

“ตัวผู้วิจัย” ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำการสัมภาษณ์และสนทนาระหว่างการฝึกปฏิบัติการสังเกตกระทำทางของผู้ให้ข้อมูลทั้งในขณะที่ทำการฝึกตลอดจนการตีความ (Interpretation) ตามความหมายของผู้ให้ข้อมูล จากการเขียนสะท้อนประสบการณ์การเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่ม กล่าวคือผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยสังเกตการณ์การฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่มผู้วิจัยสนทนาและบันทึกข้อมูลที่สำคัญพร้อมทั้งตรวจสอบความเข้าใจของผู้วิจัย ด้วยการสะท้อนประเด็นในความคิดและความหมายของเหตุการณ์ของผู้ให้ข้อมูล (Responding to Meaning) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในความหมายที่ผู้วิจัยเข้าใจว่าถูกต้อง ตรงตามความหมายของผู้ให้ข้อมูลหรือไม่นอกจากนี้การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์จากบันทึกเกี่ยวกับประสบการณ์การฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลถือเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญอย่างหนึ่งของการวิจัย เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลบันทึกประสบการณ์ของตนอย่างอิสระ ตามความคิดและความรู้สึกอย่างแท้จริง อนึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบันทึกเรื่องราวต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูลเปรียบเสมือนแหล่งประสบการณ์ที่จะทำให้ผู้วิจัยเข้าถึงความเป็นจริงได้ง่ายมากขึ้นเนื่องจากเรื่องราวความคิดความรู้สึกต่างๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลเขียนขึ้นนั้นแสดงให้เห็นให้ผู้วิจัยได้รับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกอย่างแท้จริง เช่น ความรัก ความเศร้าโศก ความทุกข์ยาก ความกลัว ความสำเร็จ ความสูญเสีย ความกังวลกับความตาย ความหวัง

ความพยายามคืนรน ฯลฯ ทั้งหมดนี้ถูกสร้างขึ้นเป็น “novels” อันจะทำให้ผู้วิจัยสามารถรับรู้ประสบการณ์จากเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน (Live World) เหตุการณ์สำคัญและอารมณ์ต่างๆ ของผู้ให้ข้อมูล ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนรับรู้การเปลี่ยนแปลงประสบการณ์ซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสหยั่งรู้ ถึงแก่นแท้ บางอย่างของผู้ให้ข้อมูล (Manen, 2002) อีกทั้งยังเป็นประโยชน์ในแง่ของการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลด้วย กล่าวคือ ข้อมูลที่ได้ จะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถตรวจสอบยืนยัน กับผลการเก็บข้อมูลจากส่วนอื่นๆ ว่ามีความเป็นจริงสอดคล้องกันหรือไม่เพียงใด

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ (เนื้อหา) (Content Analysis) ของ Manen (2002) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่สอดคล้องกับระเบียบวิธีการศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาของ Husserl (Streubert & Carpenter, 2003, p. 57) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ

1. ศึกษาประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลตั้งคำถามเกี่ยวกับปรากฏการณ์จากประสบการณ์ที่เกิดขึ้นและทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์จากประสบการณ์นั้น
 2. แยกประเด็น ข้อมูล โดยอาศัยประสบการณ์ของบุคคลแหล่งข้อมูล วรรณกรรม และบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้ให้ข้อมูล
 3. กำหนดหมวดหมู่ของข้อมูลโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบ
 4. เขียนข้อสรุป โดยยกตัวอย่างประกอบ
- ทั้งนี้ ก่อนนำเสนอผลการวิจัยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาพิจารณาทางองค์

ประกอบสำคัญ (Themes) ของปรากฏการณ์เหล่านั้นและจัดกลุ่มหาความสัมพันธ์ตามลักษณะของปรากฏการณ์รวมถึงการลดทอนปรากฏการณ์ที่เป็นความเชื่อส่วนตัวหรือการคาดคะเนปรากฏการณ์ล่วงหน้าของผู้วิจัยออกไป เพื่อให้สามารถอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตรงกับความจริง อันปราศจากอคติ (Reducing Confirmation Bias) ของผู้วิจัยให้ได้มากที่สุด

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

ก่อนทำการเก็บข้อมูลได้มีการสอบถามความสมัครใจและความยินดีความพร้อมในการให้บันทึกประสบการณ์การฝึกการปรึกษากลุ่มของผู้ให้ข้อมูลทุกคนที่ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัยขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลการขออนุญาตอ่านบันทึกประสบการณ์การเรียนรู้การปรึกษากลุ่มตลอดจนการขอให้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลความยินดีในการให้ข้อมูลขณะสนทนารวมถึงการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลการไม่เปิดเผยข้อมูลใดๆ ที่จะเกี่ยวข้องกับข้อมูลและการอ้างชื่อผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยนั้น ผู้วิจัยใช้นามแฝงเป็นสัญลักษณ์แทนการใช้ชื่อจริงของผู้ให้ข้อมูล อนึ่ง ผู้วิจัยได้ชี้แจงกับผู้ให้ข้อมูลได้เข้าใจว่าการให้ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัยจะไม่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียนในชั้นเรียนแต่อย่างใด ทั้งนี้เพื่อผู้ให้ข้อมูลสามารถถ่ายทอดความคิดความรู้สึกของตนได้อย่างอิสระเต็มที่

สัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยไม่มีปัญหาแต่อย่างใดเนื่องจากนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาการปรึกษากลุ่มดังกล่าวเคยมีประสบการณ์ และความคุ้นเคยกับผู้วิจัยมาก่อน

ตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาในปีการศึกษาแรกจนถึงปัจจุบันจึงมีการเรียนรู้ไว้วางใจและเข้าใจซึ่งกันและกันมากพอสมควร

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล ผู้วิจัยตระหนักอยู่เสมอ โดยเริ่มตั้งแต่การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาโดยพิจารณาจากตัวอย่างที่มีประสบการณ์ตรงด้านการฝึกปฏิบัติการเป็นผู้ให้ข้อมูล และสมาชิกกลุ่มการปรึกษาตลอดจนเลือกศึกษาเฉพาะผู้ที่แสดงออกถึงการได้รับประสบการณ์ที่ชัดเจน และให้ข้อมูลที่น่าสนใจ และหลากหลาย ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถนำมาบรรยายเปรียบเทียบประสบการณ์ให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้น

นอกจากตรวจสอบจากประสบการณ์ตรงของผู้ให้ข้อมูลขณะทำการสนทนาแล้ว ผู้วิจัยยังทำการตรวจสอบยืนยันจากข้อมูลหลายแหล่ง ได้แก่ ข้อมูลจากบันทึกความคิด ความรู้สึกขณะฝึกประสบการณ์การปรึกษากลุ่มของผู้ให้ข้อมูล และบันทึกช่วยจำของผู้วิจัยเพื่อประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่มร่วมสังเกตการณ์ประสบการณ์ของ (ผู้ให้ข้อมูล เพื่อตรวจสอบยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับอีกทางหนึ่งตลอดจนตรวจสอบความเชื่อถือได้ของผลการวิจัยอีกครั้งหนึ่ง ด้วย

ผลการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิดที่แสดงถึงการรับรู้เกี่ยวกับความหมายของการเป็นผู้ให้ข้อมูล

และสมาชิกกลุ่มการศึกษา และประสบการณ์
การเป็นผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มการศึกษา
ภายหลังได้รับการฝึกปฏิบัติ การปรึกษากลุ่ม
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความหมายและประสบการณ์ในฐานะเป็นผู้นำกลุ่ม การปรึกษาเชิงจิตวิทยา

1.1 ความหมายของการเป็นผู้นำกลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้ให้ข้อมูล
ได้สะท้อนความคิด ความรู้สึกที่แสดงถึงการ
รับรู้เกี่ยวกับความหมายของการเป็นผู้นำกลุ่ม ดังนี้

การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการปรึกษากลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิด ความรู้สึก
เกี่ยวกับความหมายของการเป็นผู้นำกลุ่มว่าเป็น
ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศที่
เหมาะสมในการปรึกษากลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น
ประเด็นย่อย ได้ 3 ประเด็นคือ

1. คุณลักษณะของผู้นำกลุ่มที่ดีในการกระตุ้นให้สมาชิกเปิดเผยตนเองผู้ให้ข้อมูลได้เล่าถึงความสำคัญของคุณลักษณะในการเป็นผู้นำกลุ่มว่า ควรเป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดี มีความเป็นธรรมชาติไม่สร้างบรรยากาศที่กดดันในการดำเนินกระบวนการกลุ่มช่วยให้เกิดบรรยากาศเกิดความรู้สึกเป็นกันเอง ทั้งนี้บุคลิกภาพของผู้นำกลุ่มจะต้องไม่เคร่งเครียดเพื่อให้บรรยากาศ (ในกลุ่มมีการผ่อนคลายและที่สำคัญผู้นำกลุ่มควรรู้จักใช้เทคนิคในการกระตุ้นให้สมาชิกกล้าเปิดเผยความรู้สึกของตนเองขณะเดียวกันเมื่อสมาชิกได้มีการเปิดเผยตนเองแล้ว ผู้นำกลุ่มควรใส่ใจกับอารมณ์และความรู้สึกของสมาชิกไม่ควรขัดจังหวะขณะที่สมาชิกกำลังเล่าประสบการณ์ของตน ดังตัวอย่างที่ ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไว้ดังนี้

“.....ผู้นำกลุ่มที่ดีจะต้องสามารถสร้างสัมพันธภาพในกลุ่ม ได้อย่างเป็นธรรมชาติ เพื่อให้เกิดบรรยากาศ ที่สมาชิกกลุ่ม เกิดความรู้สึกกระตือรือร้น และกล้าเปิดเผยตนเอง...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“.....ผู้นำกลุ่มมีบุคลิกที่เป็นกันเอง จะทำให้สมาชิกกลุ่มรู้สึกสบายใจที่จะแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน.....ผู้นำกลุ่มควรให้สมาชิกพูดอย่างเปิดเผยเป็นอิสระ ไม่ขัดจังหวะจะทำให้สมาชิกสามารถแลกเปลี่ยนเรื่องราว ได้อย่างอิสระมากขึ้น.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“.....ครั้งนี้บรรยากาศในกลุ่มเอื้ออำนวยต่อการเปิดเผยตนเองของสมาชิกมากโดยภาพรวมในการทำกลุ่มครั้งนี้เป็น ไปด้วยดีทำให้สมาชิกเข้าใจมีความรู้สึกที่ดีกันมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

2. การกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้เล่าว่า การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการปรึกษากลุ่ม ผู้นำกลุ่มจะต้องมีความสามารถในการกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการบวนการกลุ่ม กล่าวคือ สามารถกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มกล้าที่จะเปิดเผยความรู้สึก หรือประสบการณ์ ของตนเอง รวมถึง การช่วยเหลือด้านจิตใจ สร้างมุมมองหรือทางเลือกใหม่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูล ได้เล่าว่า

“...ผู้นำกลุ่มได้ช่วย กระตุ้นให้สมาชิกบางคน ได้ แสดงความรู้สึกที่ไม่สบายใจในสถานการณ์ปัจจุบัน ได้ ซึ่งสมาชิกที่เป็นเพื่อนไม่เคยรับรู้ปัญหาในชีวิตของเขาเลย รู้แต่ว่าเขา มีพฤติกรรมอย่างไร.....การนำกลุ่มที่ดีจึงช่วยสร้างให้กลุ่มเกิดการมีส่วนร่วมในช่วยเหลือทางจิตใจซึ่งกันและกัน เช่น การหาทางเลือกและ

เสนอมุมมองใหม่ที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูล ได้เล่าถึง บทบาทของตนในการเป็นผู้นำกลุ่ม ที่สะท้อนให้เห็นถึงความหมายในการกระตุ้นให้สมาชิกเกิดการมีส่วนร่วมทั้งการให้สร้างบรรยากาศการให้กำลังใจสมาชิก และการใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่ใกล้ชิดตัว เช่น การใช้คำถามที่เกี่ยวข้องกับชีวิตดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งที่ว่า

“ครั้งนี้ข้าพเจ้าคาดหวังว่าจะนำกลุ่มออกมาให้ดีกว่าครั้งแรกเนื่องจากมีประสบการณ์แล้ว.....ข้าพเจ้าใช้คำถามเพื่อให้สมาชิกเปิดเผยตนเองว่า

“ถ้าพูดถึงความตายสมาชิกในกลุ่มรู้สึกอย่างไร” แต่พอเริ่มนำกลุ่มจริงปรากฏว่าเปลี่ยนไปตามสถานการณ์จึงถามว่า“ทุกคนรู้สึกอย่างไรกับวันนี้ พอใจกับชีวิตวันนี้มากที่สุดหรือยังหรือมีอะไรที่ยังอยากจะทำแต่ไม่ได้ทำ” ซึ่งผลออกมาดีทำให้สมาชิกเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

จากข้อความข้างต้นผู้ให้ข้อมูลในฐานะผู้นำกลุ่ม ได้แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการใช้เทคนิคที่เหมาะสมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม รวมถึง การยืดหยุ่น และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ได้ตลอดเวลาซึ่งผู้ให้ข้อมูลถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้นำกลุ่ม

3. การยุติการปรึกษาที่ประทับใจผู้ให้ข้อมูล ได้กล่าวถึงบรรยากาศที่เกิดขึ้นในขณะการยุติกลุ่มว่า ผู้นำกลุ่ม ต้องมีความสามารถในการยุติกลุ่มได้อย่างราบรื่น ประทับใจไม่ตื่นเต้น มีความมั่นใจในตนเอง ต้องอยู่กับปัจจุบัน ไม่

กังวลอยู่กับการใช้เทคนิคอย่างเดียว และเมื่อเกิดปัญหาในกระบวนการกลุ่ม ที่ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ผู้นำกลุ่มต้องการตัดสินใจที่จะยุติการปรึกษาลงดังที่ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งได้เล่าว่า

“...วันนี้ข้าพเจ้านำกลุ่มร่วมกับเพื่อนคนหนึ่งรู้สึกตื่นเต้นทำได้อีกค่อยดีจิตใจไม่อยู่กับปัจจุบัน พยายามคิดหาวิธีการและใช้เทคนิคต่างๆ จนหลุดจากอารมณ์ ความรู้สึก โชคดีที่ผู้ร่วมนำกลุ่มที่ข้าพเจ้าสามารถควบคุมบรรยากาศได้และดำเนินกระบวนการกลุ่มจนจบลงด้วยความรู้สึกประทับใจที่ดี...” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

ความสามารถในการใช้ทฤษฎี และเทคนิคที่เหมาะสมในการปรึกษากลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับ ความหมายของการเป็นผู้นำกลุ่มในด้านความสามารถการใช้เทคนิคที่เหมาะสมในการปรึกษากลุ่ม เช่น เทคนิค การกระตุ้นสมาชิกกลุ่มให้มีส่วนร่วม โดยการใช้อุปกรณ์ต่างๆ เป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลใกล้ชิดซึ่งสามารถทำให้สมาชิกแสดงความรู้สึกร่วมในสถานการณ์ และพร้อมที่จะเปิดเผยตนเอง นอกจากนี้ ผู้นำกลุ่มยังต้องรู้จักใช้คำถามที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความกระจ่างในปัญหา ทั้งนี้การใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมนั้นจะต้องรู้จักฟังด้วยความใส่ใจมีความรู้สึกร่วมสามารถสะท้อนอารมณ์และความรู้สึกของสมาชิกได้ ตลอดจนจนสามารถสรุปความและใช้เทคนิค เผชิญหน้า เพื่อให้สมาชิกตระหนักถึงความขัดแย้งในตนเอง เป็นต้นดังตัวอย่างจากผู้ให้ข้อมูลดังนี้

“.....ผู้นำกลุ่มต้องเป็นผู้มีความสามารถในการใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วม เช่น มีการให้สมาชิกกลุ่มนำอุปกรณที่แทนบุคคลในครอบครัวมา ทำให้สมาชิกบางคน เปิดตัวเล่าถึงปัญหาความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว....ต้องสามารถใช้คำถามในการเผชิญหน้า “Confront” สมาชิกเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในปัญหาได้...นอกจากนี้ยังต้องประสานและจับจังหวะให้เข้ากับ ผู้ร่วมนำกลุ่มให้มีความสอดคล้องกลมกลืนไปในทิศทางเดียวกัน.....ผู้นำกลุ่มต้องรู้และเข้าใจว่าเทคนิคที่กำลังใช้มีแนวคิดที่สำคัญอย่างไร เช่น “ทฤษฎีนี้เน้นการอยู่ที่นี้และเดี๋ยวนี้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

การควบคุมสถานการณ์ในกลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิดความรู้สึกเกี่ยวกับความหมายของการเป็นผู้นำกลุ่ม ด้านความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ในกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้ให้ความเห็นว่า ผู้นำกลุ่มจะต้องมีการสร้างข้อตกลง และกติกาของกลุ่ม และขณะที่กลุ่มไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ผู้นำกลุ่มจะต้องสามารถแก้ปัญหาให้กลุ่มยุติลงได้ด้วยดี ดังที่ผู้ให้ข้อมูลบางคน ได้เล่าว่า

“.....การเริ่มกระบวนการกลุ่ม ผู้นำกลุ่มจะต้องมีการสร้างข้อตกลงระหว่างสมาชิกถึง กฎกติกาในกลุ่ม และการรักษาความลับในกลุ่ม.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“.....เป็นที่สังเกตว่าผู้นำกลุ่มกล้าตัดสินใจยุติกระบวนการกลุ่ม...เมื่อกลุ่มเงียบ...ทำให้สมาชิกกลุ่มทุกคน “งง”.....แต่ถ้าเป็นข้าพเจ้า...ข้าพเจ้าจะไม่ยุติกระบวนการกลุ่มโดยที่กลุ่มยังมีบางอย่างที่ค้างอยู่ อย่างน้อยก็ต้องหาวิธีที่จะให้กลุ่มยุติลง ได้อย่างราบรื่นให้ได้....

แต่ก็ต้องชมผู้นำกลุ่มว่า ...กล้าที่จะตัดสินใจอย่างเด็ดขาด เนื่องจากผู้นำกลุ่มเองไม่พร้อมที่ทำให้กลุ่มดำเนินต่อไปได้.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

1.2 ประสบการณ์ การเป็นผู้นำกลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิด ความรู้สึกที่แสดงถึงการรับรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ของการเป็นผู้นำกลุ่มไว้ดังนี้

เรียนรู้ทฤษฎี และ เทคนิคในการเป็นผู้นำกลุ่ม

หลังจากที่ผู้ให้ข้อมูลได้ฝึกปฏิบัติประสบการณ์ในการเป็นผู้นำกลุ่มการปรึกษาแล้ว สิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้ในเชิงวิชาการได้แก่ การใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วมการใช้คำถามการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงการไว้ต่อความรู้สึกของสมาชิก การฟังการยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข การสลายการต่อต้าน การสรุปความและชี้ประเด็น เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่า การเรียนรู้จากเทคนิคเหล่านี้ หากฝึกจนชำนาญแล้วจะสามารถทำให้กระบวนการกลุ่มขับเคลื่อนไปได้อย่างราบรื่นดังประสบการณ์บางส่วนของผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

“.....ได้เรียนรู้เทคนิคการเป็นผู้นำกลุ่ม จากอาจารย์ผู้สอน เช่น การใช้เทคนิคต่างๆ ในการกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มแสดงความรู้สึกและการมีส่วนร่วมในกระบวนการปรึกษากลุ่ม.....เรียนรู้การใช้คำถามแบบเผชิญหน้า “Confront” ของผู้นำกลุ่มเพื่อให้เกิดความกระจ่างชัดในปัญหา.....หากผู้นำกลุ่มมีความรู้ในเรื่องเดียวกันกับสมาชิกที่เปิดเผยความรู้สึกก็จะมีส่วนช่วยให้บรรยากาศของกลุ่มเป็นไปอย่างเป็นธรรมชาติราบรื่นได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“.....ครั้งนี้ ได้เรียนรู้ว่า ผู้นำกลุ่มต้องไวต่อความรู้สึก สามารถรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของสมาชิกพร้อมที่จะสะท้อนความรู้สึกเหล่านั้น ให้สมาชิกมีส่วนร่วมได้ดี” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“.....พื้นฐานง่าย ๆ ที่อาจมองข้ามไปหลายครั้ง คือ การฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นให้มากขึ้น.....สิ่งสำคัญคือการเปิดใจที่จะยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข....นอกจากนี้ ผู้นำกลุ่มควรมีการค้นหาการต่อต้าน (Resistance) ที่เกิดและพยายามเปิดใจสลายสมาชิกและสลายการต่อต้านดังกล่าว.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

“.....ได้ใช้ทักษะในการใช้คำถามการสรุปความและชี้ประเด็น...แล้วให้สมาชิกกลุ่มที่ประสบปัญหาเดินบอกกับสมาชิกทุกคนในกลุ่มถึงความต้องการที่แท้จริงของตนเองในการที่จะยืนยันความต้องการของตนกับพ่อ.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

เรียนรู้บทบาทในการเป็นผู้นำกลุ่ม

นอกจากผู้ให้ข้อมูลจะได้เรียนรู้การใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการนำกลุ่มแล้วยังได้เรียนรู้ถึงบทบาทที่สำคัญของการเป็นผู้นำกลุ่มด้วย กล่าวคือผู้ให้ข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่าผู้นำกลุ่มจะต้องมีบทบาท ในการกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความรู้สึกที่ไม่สบายใจออกมาภายใต้บรรยากาศที่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันบทบาทในการสื่อสารที่เหมาะสม ไม่ใช่คำพูดที่กดดัน หรือบังคับในสิ่งที่สมาชิกไม่พร้อมผู้นำกลุ่มต้องทำหน้าที่ที่ผ่อนคลาย ไม่ตึงเครียด หรือกังวลกับการใช้เทคนิคมากเกินไป ทั้งนี้ การจะเป็นผู้นำกลุ่มที่ดีนั้น จะต้องหมั่นฝึกทักษะให้มากจนเกิดความ

ชำนาญ ตัวอย่างที่ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงให้เห็นถึง การเรียนรู้บทบาทในการเป็นผู้นำกลุ่ม มีดังนี้

“....ได้เรียนรู้ว่าผู้นำกลุ่มสามารถกระตุ้นให้สมาชิกเกิดการแสดงความรู้สึกที่ไม่สบายใจได้ภายใต้บรรยากาศกลุ่มที่ผู้นำกลุ่มสร้างให้เกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม..... (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“.....ผู้นำกลุ่มใช้คำพูดที่ไม่กดดัน หรือ บังคับให้สมาชิกพูดในสิ่งที่ยังไม่พร้อมที่จะ ทำให้เปิดเผยตนเอง..... เรียนรู้ว่า ผู้นำกลุ่มที่มีความชำนาญมากขึ้นทำให้บรรยากาศของกลุ่มไม่เกร็ง และรู้สึกผ่อนคลาย สมาชิกกล้าเปิดเผยตนเองมากขึ้น.....ผู้นำกลุ่มที่ยุติกลุ่มได้ดี จะทำให้สมาชิกเกิดกำลังใจ รู้สึกอบอุ่น และรับรู้ถึงมิตรภาพที่เกิดขึ้นในกลุ่มได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“.....ผู้นำกลุ่มที่มีความกังวลมากหรือมีความเป็นทางการมากจะทำให้บรรยากาศในกระบวนการกลุ่มเกิดความอึดอัด.....อาจทำให้ขาดการใส่ใจ และละเอียดต่ออารมณ์ และความรู้สึกของสมาชิกที่เปิดเปิดเผยตนเองได้.....ผู้นำกลุ่มไม่ควรเร่งเข้าสู่ทฤษฎีเร็วเกินไป เพราะอาจทำให้เกิดการต่อต้านได้.....ผู้นำกลุ่มที่เครียด และมีการใช้สายตาบังคับให้สมาชิกเปิดเผยตนเองทำให้บรรยากาศกลุ่มเกิดความกดดัน.....ผู้นำกลุ่มควรเรียนรู้ที่จะเปิดกลุ่มด้วยคำถามที่เฉพาะเจาะจงในเรื่องพฤติกรรม ทำให้สมาชิกกลุ่มมีกรอบความคิดที่แคบลง” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“.....ในฐานะผู้นำกลุ่มต้องเอาใจเขามาใส่ใจเรา.....ในครั้งหนึ่งเราเคยเป็นสมาชิกเรารู้ว่า บางครั้งเราไม่พร้อมที่จะเปิดเผยเมื่อเป็นผู้นำก็อย่างเร่งรัด.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

เรียนรู้การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นใน กระบวนการกลุ่ม

บทบาทของการเป็นผู้นำกลุ่มดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวไปแล้วข้างต้นสิ่งหนึ่งที่ผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในการเป็นผู้นำกลุ่มคือ การเรียนรู้ที่จะใช้วิจารณญาณในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปรึกษากลุ่มเช่นเริ่มต้นกระบวนการกลุ่มที่ทำให้สมาชิกเกิดความพร้อมในการเปิดเผยตนเองและ การกล้าตัดสินใจ การปรึกษาหารือที่ทันยังไม่พร้อม ดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“....ในระยะเริ่มต้น กลุ่มค่อนข้างเงียบ แต่หลังจากผู้นำกลุ่ม ใช้คำถามที่ชัดเจนขึ้น ทำให้สมาชิกมีความพร้อมให้ความร่วมมือมากขึ้น....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“.....เมื่อกลุ่มไม่สามารถดำเนินต่อไปได้ เนื่องจากปัญหาบางประการผู้นำกลุ่มได้ตัดสินใจยุติการปรึกษาลง....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

การประเมินจุดเด่น และข้อจำกัดของ ตนเองในการเป็นผู้นำกลุ่ม

การประเมินถึงจุดเด่นและข้อจำกัดของตนเองในการเป็นผู้นำกลุ่ม ถือเป็น การตรวจสอบตนเองว่ามีความสามารถในด้านใดเป็นพิเศษและควรปรับปรุงตนเองอย่างไร ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลประเมินว่าตนเองมีจุดเด่น ในด้าน ความสามารถในการยุติกระบวนการกลุ่ม และความสามารถในการกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มตัดสินใจ หากทางเลือกและรับผิชอบต่อทางเลือกของตน ดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลดังต่อไปนี้

“.....ผู้นำร่วม สามารถดำเนินกลุ่มให้ยุติลงได้ด้วยความรู้สึกที่ดี.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“.....สามารถให้สมาชิกตัดสินใจเลือก และกล้าให้เห็นถึงการยอมรับผิชอบในสิ่งที่ตนเป็นคนเลือก.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

ส่วนจุดด้อยหรือข้อจำกัดของการเป็นผู้นำกลุ่มที่ได้จากการฝึกปฏิบัติ ได้แก่ ความรู้สึกตื่นเต้นในการนำกลุ่ม พะวากับผู้นำร่วมเปิดประเด็นกลุ่มได้ไม่ดี กังวลว่าจะนำกลุ่มได้ไม่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีขาดความมั่นใจในตนเองไม่ได้ใส่ใจต่ออารมณ์และความรู้สึกของสมาชิกกลุ่มดังตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“....ประเมินตนเองว่ามีความตื่นเต้นในการนำกลุ่ม และพะวากับผู้นำร่วม (Co Leader)ว่าจะไปในทิศทางใด....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“.....รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถเปิดกลุ่มได้ดี ทำให้สมาชิกเงียบ และตนรู้สึกอึดอัด....คิดว่าไม่ควรนำอารมณ์ของตนเองเข้ามามีอิทธิพลจนไม่สนใจเรื่องราวของสมาชิกกลุ่ม...การเป็นผู้นำกลุ่มที่ดีควรใส่ใจกับสมาชิกกลุ่ม มากกว่าอยู่กับตนเอง....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“.....เรามักไปเน้นที่รายละเอียดมากกว่าความรู้สึก...รู้สึกกังวลในการนำกลุ่มและความตั้งใจนำกลุ่มให้เข้ากับทฤษฎีที่กำลังศึกษาทำให้กังวลในการใช้เทคนิคและทักษะให้ตรงกับทฤษฎีมากเกินไปทำให้การเปิดประเด็นและนำกลุ่มไม่เป็นธรรมชาติ.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“.....ในช่วงแรกวิตกกังวลมาก เพราะเป็นกลุ่มแรก ไม่เคยนำกลุ่มมาก่อน พร้อมทั้งความคิดที่ว่า “ทำอย่างไรให้สอดคล้องกับแนวคิดนี้” จึงเกร็งมากกลัวจะทำได้ไม่ดี.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลยังได้เสนอแนะว่าการลดจุดด้อยของการเป็นผู้นำกลุ่มนั้นจะต้อง ฝึกทักษะการเป็นผู้นำกลุ่มให้มากกว่านี้ อีกทั้งต้องฝึกให้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองอยู่กับสภาวะปัจจุบันดังตัวอย่างที่ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอไว้ดังนี้

“.....ต้องฝึกทักษะการเป็นผู้นำกลุ่มให้มากกว่านี้..... อีกทั้งต้องฝึกให้อารมณ์และความรู้สึกของตนเองอยู่กับปัจจุบัน.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

2. ความหมายและประสบการณ์ในฐานะเป็นสมาชิกกลุ่ม การปรึกษาเชิงจิตวิทยา

2.1 ความหมายของการเป็นสมาชิกกลุ่ม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิด ความรู้สึกที่แสดงถึงการรับรู้เกี่ยวกับความหมายของการเป็นสมาชิกกลุ่ม ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกระบวนการกลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิดความรู้สึกที่แสดงถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่ม ซึ่งถือเป็นการขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะทำให้การปรึกษากลุ่มประสบความสำเร็จ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมดังกล่าวสมาชิกกลุ่มเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ หลายประการ ดังเช่นที่ผู้ให้ข้อมูล ได้กล่าวถึง คือการแสดงความคิดเห็นต่อการพิจารณาทางเลือกหรือมุมมองใหม่ในการแก้ไขปัญหาชีวิตการให้คำแนะนำเพื่อลดความวิตกกังวลของจิตใจการร่วมแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา และการให้กำลังใจดังตัวอย่างที่ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดได้สะท้อนความคิดความรู้สึกในทำนองเดียวกัน ดังนี้

“..... ในฐานะที่เป็นสมาชิกกลุ่มคนหนึ่ง... ข้าพเจ้าเห็นว่าควรแสดงความคิดเห็นในการหา

ทางเลือกหรือมุมมองใหม่ในการแก้ไขปัญหาให้กับสมาชิกที่เปิดเผยตัวเอง..... การให้คำแนะนำมีประโยชน์ต่อการลดปัญหาทางจิตใจ เช่นคำแนะนำในการลดความกังวลใจ..... ทำให้สมาชิกมีทางออกในการแก้ไขปัญหาและพร้อมรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น..... อีกทั้งเป็นการให้กำลังใจแก่เพื่อนสมาชิก...” (ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 4 คน)

การร่วมมือในการใช้ทักษะที่เหมาะสมในกระบวนการปรึกษา

ผู้ให้ข้อมูล ได้สะท้อนให้เห็นว่าการใช้ทักษะที่เหมาะสมในการปรึกษาของสมาชิกกลุ่ม จะช่วยให้กลุ่มสามารถดำเนินกระบวนการกลุ่มต่อไปได้อย่างมีความหมาย ทั้งนี้ ทักษะที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวถึง ได้แก่ ทักษะการใส่ใจ การแสดงความรู้สึกร่วม การรับทบทวนสมมุติ การไว้วางใจ และการยอมรับ เป็นต้น หากสมาชิกกลุ่มรู้จักใช้ทักษะการปรึกษาอย่างเหมาะสมแล้วกระบวนการปรึกษากลุ่ม จะช่วยให้สมาชิกที่เปิดเผยตนเองได้เรียนรู้ที่จะแสวงหาทางเลือกที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ดังตัวอย่างข้อมูลต่อไปนี้

“.....สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการแสดงความรู้สึกใส่ใจ (Attending) และ แสดงความรู้สึกร่วม (Empathy) กับสมาชิกในกระบวนการปรึกษา... ทำให้การเข้ากลุ่มในครั้งนี้เป็นไปอย่างราบรื่นและเป็นธรรมชาติ..... นอกจากนี้ข้าพเจ้าได้มีส่วนร่วมในการใช้เทคนิคแสดงบทบาทสมมุติในการปรึกษา เพื่อให้กระบวนการกลุ่มดำเนินต่อไป”(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“.....การปรึกษากลุ่มในครั้งนี้ทำให้สมาชิกกลุ่ม มีอารมณ์ความรู้สึกร่วมและจับประเด็น

ปัญหา....รับรู้ถึงความไว้วางใจความอบอุ่นของกลุ่มที่มีให้กันรับรู้ความไว้วางใจ ความเข้าใจความอบอุ่น... สมาชิกได้กล้าเปิดเผยตัวเอง... ไว้วางใจกัน... ทำให้ เรียนรู้ตนเอง รู้จักตนเอง และมองเห็นหนทางในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง สามารถยอมรับและเผชิญปัญหาและเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2)

“....บรรยากาศการปรึกษากลุ่มครั้งนี้... มองในภาพรวมแล้วสมาชิกกลุ่มมีความไว้วางใจกันดีสนับสนุนช่วยเหลือกันสูงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเต็มที่รวมถึงการเสนอแนะต่างเปิดเผยตัวเองค่อนข้างดีแม้บางท่านเหมือนกับว่ามีอะไรอยู่แต่เข้าใจครั้งบางครั้งมนุษย์ก็ไม่อยากเปิดบางเรื่องบางความรู้สึกให้ใครรู้ สำหรับการต่อต้านลดลงตามเวลาที่ทำกลุ่ม” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

ยอมรับในการตัดสินใจและเหตุผลของบุคคล

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความหมายของการเป็นสมาชิกกลุ่ม อีกด้านหนึ่งว่า สมาชิกกลุ่มต้องยอมรับและเคารพต่อการตัดสินใจของสมาชิกเนื่องจากบุคคลจะมีเหตุผลในการตัดสินใจภายใต้เงื่อนไขของตนเองกลุ่มจะต้องยอมรับและเข้าใจธรรมชาติของบุคคลไม่ตัดสินจากมุมมองของตนเอง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า

“มีความเข้าใจในความรู้สึกของเพื่อนสมาชิกและเข้าใจธรรมชาติของสมาชิก ตลอดจนไม่ตัดสินคุณค่าของบุคคลจากมุมมองของตนยอมรับในเหตุผลของบุคคลว่า สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหภายใต้เหตุผลของตนเองได้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

2.2 ประสบการณ์การเป็นสมาชิกกลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความคิดความรู้สึกที่แสดงถึงการรับรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ของการเป็นสมาชิกกลุ่มไว้ดังนี้

ได้เรียนรู้การใช้ทักษะการปรึกษาและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อสมาชิก

การฝึกปฏิบัติในฐานะที่เป็นสมาชิกกลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้ทักษะการปรึกษาที่สำคัญ เช่น การใส่ใจ การแสดงความรู้สึกร่วม ตลอดจนเรียนรู้ในการกล้าที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็นซึ่งกันและกันในกลุ่ม ส่งผลให้สมาชิกกลุ่มที่เปิดเผยความรู้สึกของตนเอง สามารถหาทางเลือกให้กับตนเองได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม ดังเช่นที่ผู้ให้ข้อมูล ได้เปิดเผยว่า

“.....การฝึกครั้งนี้ทำให้เกิดความรู้สึกใส่ใจ (Attending) และ แสดงความรู้สึกร่วม (Empathy) กับเพื่อนสมาชิก...นอกจากนี้ยังได้เรียนรู้การใช้บทบาทสมมติในกระบวนการกลุ่ม.... และ กล้าที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน....เกิดความเข้าใจ และร่วมแสดงความคิดเห็นในการหาทางเลือกหรือมุมมองใหม่ในการแก้ไขปัญหา.... ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้สะท้อนภาพของการกระทำและความรู้สึกเกิดการเข้าใจปัญหาและเห็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลาย..... ได้กระตุ้นให้สมาชิกอยู่กับปัจจุบัน ละความกังวลใจ ตลอดจนเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้น และจัดการกับปัญหานั้นเท่าที่จะจัดการได้.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“บรรยากาศกลุ่มมีความเป็นหนึ่งเดียวสมาชิกมีความตั้งใจมีความรู้สึกร่วมไปกับสมาชิก

มีการไว้วางใจ พร้อมทั้งจะเปิดเผยประสบการณ์
ข้อเสนอแนะ และให้กำลังใจในการตัดสินใจ
ในการเปลี่ยนแปลง... อีกทั้ง ได้ตระหนักและ
สำรวจความคิด ความรู้สึก รวมทั้งพฤติกรรมของ
ตนมากขึ้น” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 และ 4)

ได้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตจากสมาชิก กลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนให้เห็นว่าประโยชน์
ที่สำคัญยิ่งจากการมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม
คือ ได้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลาย
เป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับตนเอง เกิดความเข้าใจ
ผู้อื่นและได้รับบทเรียนที่สำคัญในการนำไปพัฒนา
ตนเอง เช่น การกล้ายืนหยัดตนเอง การสร้างความ
มั่นใจให้กับตนเอง ในการแก้ไขปัญหาชีวิตการ
ยอมรับและเคารพในการตัดสินใจของผู้อื่น
การยอมรับที่จะเปลี่ยนแปลงตนเอง และ เข้าใจ
ความต้องการของตนเองได้ชัดเจนขึ้น และรู้ว่า
แท้จริงแล้วตนเองไม่ได้อยู่ในโลกเพียงลำพัง
ดังตัวอย่างภาพสะท้อนความรู้สึกของผู้ให้
ข้อมูลดังนี้

“.....เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์
ของเพื่อนสมาชิก แล้วนำมาพัฒนากับตนเอง
เช่นการกล้ายืนหยัดตนเอง (Self Assertiveness)
ความมั่นใจในความคิดที่ดีของตนเอง เป็นต้น.....
นอกจากนี้เรารู้ว่าไม่ควรตัดสินใจค่าของ
บุคคลจากพฤติกรรมที่เห็นเพียงอย่างเดียวต้อง
ทำความเข้าใจถึงสาเหตุ ที่ส่งผลให้เกิดการ
แสดงพฤติกรรมเช่นนั้น เช่น การที่บางคนมัก
มาเรียนสาย เนื่องจากมีความจำเป็นต้องไปทำ
ภารกิจสำคัญให้กับครอบครัว หากไม่สนใจใน
เหตุผล บุคคลนี้อาจถูกตีตราว่า เป็นคนไม่ค่อย
มาเรียน หรือมักมาเรียนสายเป็นประจำ เป็นต้น

.....ได้รับรู้ถึงความรู้สึกที่ลึกซึ้งในบทบาท
ของสมาชิกที่เปิดเผยปัญหา เช่น ในบทบาท
ของความเป็นแม่ของสมาชิก “ข้าพเจ้าสัมผัส
ได้ว่า “เมื่อใดที่ถูกทุกข์ ใจแม่แทบสลาย”
.....เรียนรู้และเข้าใจความคิดความรู้สึก
ที่แตกต่างระหว่างชาย-หญิง มากขึ้น.....เรียนรู้
ประสบการณ์จากสมาชิก แล้วเทียบเคียงกับ
ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตน ทำให้ตระหนัก
ในปัญหาของตนเองที่มีความคล้ายคลึงว่าจะ
ต้องจัดการกับปัญหาเหล่านั้นอย่างไร.....”
(ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“.....เรียนรู้ได้ว่าแท้จริงแล้วตนเอง ไม่ได้
โดดเดี่ยว.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“.....ประสบการณ์ของการร่วมกลุ่มใน
ครั้งนี้ก็ทำให้เกิดมุมมองในการแก้ปัญหาของตน.....
ซึ่งก็ทำให้มีความสุขว่าเราเองก็มีคนที่ เป็นห่วง
อยู่เหมือนกัน.....นอกจากนี้ทำให้ได้เพิ่มความ
ตระหนักรู้ในสิ่งที่ให้ความสำคัญอยู่แล้วมาก
ยิ่งขึ้น.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

ได้มีโอกาสเปิดเผยตนเอง มีการพัฒนา
ตนเองทั้งด้านวิชาการ และ เกิดมุมมองในการ
แก้ไขปัญหาในชีวิตของตนเอง

ท่ามกลางบรรยากาศการปรึกษากลุ่ม
ที่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันทำให้สมาชิกใน
กลุ่มกล้าที่จะเปิดเผยความรู้สึกของตนเอง
ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่าเป็น “โอกาส” ที่สำคัญยิ่งของ
ชีวิตในการที่ได้รับการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านวิชา
การคือ การเรียนรู้ทักษะการปรึกษาในสถาน
การณ์จริง และที่สำคัญคือ โอกาสในการได้
คลี่คลาย “ปมปัญหา” ของตนเอง ซึ่งถือว่าเป็น
กำไรของชีวิต” ดังจะเห็นได้ว่า ในขณะฝึกปฏิบัติ
การปรึกษากลุ่ม สมาชิกได้เรียนรู้ว่า “ตนเอง

ต้องการอะไร” และ “มีแนวคิดที่จะพัฒนาตนเองอย่างไร” ที่สำคัญบรรยากาศการปรึกษากลุ่มที่เหมาะสม เป็นเสมือน “พื้นที่” ที่ทำให้สมาชิกได้กลั่นกรองความรู้สึกที่คับข้องใจ นอกจากนี้สมาชิกในกลุ่มยังช่วยกันส่งผ่านความรู้สึกที่ดีก่อให้เกิดพลัง พร้อมทั้งจะจัดการปัญหาชีวิตด้วยความมั่นใจ ต่อไปดังตัวอย่างที่ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนความรู้สึก ดังนี้

“.....การปรึกษาครั้งนี้ทำให้รู้ว่าตนเองต้องการอะไรและมีความคิดที่จะพัฒนาตนเองอย่างไรเพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางเลือกของชีวิต.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

“.....กลุ่มมีบรรยากาศที่ดีทำให้ใคร่ระบายความรู้สึกอย่างเต็มที่.....และยิ่งไปกว่านั้น คือ มีคนยอมรับที่จะรับฟังปัญหา.....แค่ได้รับฟังก็ดีมากใจแล้ว.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

“.....วันนี้พูดถึงสิ่งที่ไม่สบายใจทำให้รู้สึกดี และยังได้รับความคิดเห็นจากมุมมองของสมาชิกในกลุ่มทำให้มั่นใจในการตัดสินใจแก้ปัญหาตนเองมากขึ้น.....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3)

“.....วันนี้ได้มีโอกาสระบายความรู้สึกของตนเองที่ค้างคั่งมานาน.....เป็นความรู้สึกโกรธต่อเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต..... โชคดีที่สมาชิกกลุ่มยินดีที่จะแบ่งปันความรู้สึกเหล่านั้น...ทำให้เกิดความเข้าใจตนเอง.....เรียนรู้ว่าเราต้องจัดการกับอารมณ์ของเราอย่างไร....” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 4)

การประเมินจุดเด่นและข้อจำกัดของตนเองในการเป็นสมาชิกกลุ่มที่ดี

ผู้ให้ข้อมูลบางคน ได้ประเมินตนเองให้เห็นว่า การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่มนั้น บางครั้งก็เป็นได้ยากหากพะวงอยู่กับ“ทักษะ”ต่างๆ มากเกินไป ทำให้ไม่กล้าที่จะมีส่วนร่วมในการ

แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และความคิดเห็นของตน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่ง ได้เปิดเผยว่า

“.....การฝึกปฏิบัติในครั้งนี้ได้เรียนรู้ว่าตนเองยังเป็นสมาชิกกลุ่มได้ไม่ดีพอ เนื่องจากมีปัญหาด้านทักษะการสื่อสารด้านความรู้สึกและการใช้คำพูดได้ไม่ดี.....ทำให้รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถแชร์ประสบการณ์กับเพื่อนได้.....ซึ่งความจริงแล้วน่าจะมีโอกาสแชร์ประสบการณ์กับเพื่อนได้มากกว่านี้” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1)

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

1. ความหมายและประสบการณ์ในฐานะเป็นผู้นำกลุ่มการปรึกษาเชิงจิตวิทยา จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ได้สะท้อนความคิด ความรู้สึก เกี่ยวกับความหมายของการเป็นผู้นำกลุ่มว่า ผู้นำกลุ่มจะต้องเป็นผู้ที่สามารถสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการปรึกษากลุ่มได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ สามารถกระตุ้นให้สมาชิกเปิดเผยตัวเองแสดงบทบาทการมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่ม และสามารถยุติการปรึกษากลุ่มได้อย่างประทับใจนอกจากนี้ ผู้นำกลุ่มต้องเป็นผู้มีความสามารถในการใช้ทฤษฎีและเทคนิคที่เหมาะสมในการปรึกษากลุ่มตลอดจนควบคุมสถานการณ์กลุ่มได้ เมื่อเกิดปัญหาและจากประสบการณ์ตรงในการเป็นผู้นำกลุ่ม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้ว่าการเป็นผู้นำกลุ่มจะต้องมีความสามารถในการใช้ทฤษฎีและเทคนิคการนำกลุ่มที่เหมาะสมได้รู้ว่าในขณะที่เป็นผู้นำกลุ่มควรจะแสดงบทบาทอย่างไรและขณะที่กลุ่มเกิดปัญหาควรจะแก้ไขปัญหาอย่างไร นอกจากนี้ประสบการณ์ตรง

ดังกล่าว ทำให้สามารถประเมินตนเองได้อย่างชัดเจนว่า คนมีจุดเด่น จุดด้อย หรือข้อจำกัดอย่างไร ในการเป็นผู้นำกลุ่ม

จะเห็นได้ว่าจากความหมายและประสบการณ์ตรงในการฝึกปฏิบัติเป็นผู้นำกลุ่ม ทำให้ผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้ว่าในการปฏิบัติในสถานการณ์จริงนั้น ผู้นำกลุ่มมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มสามารถขับเคลื่อนกระบวนการกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม กล่าวคือ เมื่ออยู่ในบทบาทของผู้นำกลุ่มจะต้องเรียนรู้และเข้าใจบทบาทของตนเองอย่างถ่องแท้ มีความสามารถในการกระตุ้นให้กลุ่มเกิดการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ การที่จะนำกลุ่มได้อย่างราบรื่น บรรลุเป้าหมายของกลุ่มได้นั้นผู้นำกลุ่มจะต้องเพิ่มพูนประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ และจากการที่ผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนถึงจุดเด่นและจุดด้อยของตนจากการฝึกปฏิบัติ แสดงให้เห็นว่าผู้ให้ข้อมูลเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ จนสามารถหยั่งรู้ได้ว่าการนำกลุ่มที่ดี และไม่ดี มีผลอย่างไรต่อกระบวนการกลุ่ม คุณลักษณะของการเป็นผู้นำกลุ่มที่ดีดังกล่าว สอดคล้องกับ Corey (2004 อ้างถึงใน อนงค์ วิเศษสุวรรณ, 2549, หน้า 21) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้นำกลุ่มที่ดีนั้นนอกจากจะเป็นผู้มีความปรารถนาที่จะช่วยผู้อื่นแล้วยังจะต้องมีทักษะในการนำกลุ่มและมีความสามารถในการทำหน้าที่ได้อย่างเหมาะสมซึ่งทักษะดังกล่าวสามารถเรียนรู้และฝึกได้

2. ความหมายและประสบการณ์ในฐานะสมาชิกกลุ่มการศึกษาเชิงจิตวิทยา

จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูล ได้สะท้อนความคิด ความรู้สึก เกี่ยวกับความหมาย

ของการเป็นสมาชิกกลุ่มว่า สมาชิกกลุ่ม เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกระบวนการกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย ด้วยการใช้ทักษะที่เหมาะสมในกระบวนการปรึกษา และยอมรับในเหตุการณ์ตัดสินใจของเพื่อนสมาชิก

จากประสบการณ์ตรงในการเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลได้เรียนรู้ว่าเมื่ออยู่ในบทบาทของการสมาชิกกลุ่ม แล้วต้องสามารถใช้ทักษะทางการปรึกษาได้พร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกต่าง ๆ ต่อสมาชิกกลุ่ม นอกจากนี้ ประสบการณ์ของสมาชิกกลุ่ม ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในการประยุกต์ใช้กับปัญหาชีวิตของตนเองและสร้างโอกาส ให้สมาชิกได้ยอมรับที่จะเปิดเผยตนเอง ด้วยบรรยากาศของความไว้วางใจในกลุ่ม และที่สำคัญ ประสบการณ์ ของการเป็นสมาชิกกลุ่ม ทำให้เกิดการพัฒนาตนเองทั้งด้านวิชาชีพและเกิดมุมมองในการแก้ไขปัญหาในชีวิตของตนเองเรียนรู้จุดเด่น จุดด้อย และข้อจำกัดของตนเองและเพื่อนสมาชิกอันจะนำไปสู่ การปรับปรุงแก้ไขให้กระบวนการบรรลุเป้าหมายได้ในโอกาสต่อไปจะเห็นได้ว่าจากความหมายและประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้สะท้อนภาพความคิด ความรู้สึกในลักษณะเดียวกันว่าการที่กระบวนการปรึกษากลุ่มจะบรรลุเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์นั้น ทั้งผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มต้องเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะของการปรึกษาที่ดี กล่าวคือ ผู้นำจะต้องมีความรู้ความชำนาญในการใช้ทฤษฎี และเทคนิคการปรึกษากลุ่มได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การเพิ่มพูนทักษะดังกล่าวต้องอาศัยประสบการณ์ และการฝึกปฏิบัติใน

สถานการณ์จริง จึงจะช่วยให้ผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติได้อย่างแท้จริงดังที่ Reynolds และ Corey (Reynolds, 1997, Corey, 2004) กล่าวว่า การฝึกปฏิบัติการปรึกษากลุ่มเป็นวิธีการช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงในการเป็นสมาชิกกลุ่ม และ ผู้นำกลุ่ม เป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ เพิ่มความเข้าใจช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองมีความมั่นใจและเป็นแรงกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้

นอกจากนี้ การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริง ยังเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง สามารถสะท้อนภาพ ความคิดและความรู้สึกได้จากการเรียนรู้ในสถานการณ์จริง ภาพสะท้อนของผู้ได้รับการฝึกปฏิบัติดังกล่าว จะช่วยให้ผู้ฝึกค้นพบจุดเด่น จุดด้อยของตนเอง อีกทั้งยังสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้นภาพสะท้อนของผู้ให้ข้อมูล จากการศึกษาในครั้งนี้ จึงเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า การจัดประสบการณ์ดังกล่าว ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับ Brew (1999) ที่ว่าการเน้นประสบการณ์ตรงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบจัดการได้ด้วยตนเอง ฝึกการฟังตนเอง ทั้งในด้านการเรียนรู้ วิธีการเรียน และการสะท้อนความคิด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการจัดการเรียน

การสอน

1. จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนได้อย่างชัดเจนว่าการฝึกปฏิบัติโดยใช้ประสบการณ์ตรงก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนิสิต โดยเฉพาะการฝึกประสบการณ์ในวิชาชีพจิตวิทยาการปรึกษาซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์และการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ เนื่องจาก เป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับชีวิตจิตใจของมนุษย์
2. ควรนำผลการวิจัยนี้ไป บูรณาการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้านการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้นิสิต เกิดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ควรส่งเสริมให้นิสิตปริญญาโทสาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษาได้พัฒนางานวิจัยในเชิงปรากฏการณ์วิทยา เช่น การศึกษาประสบการณ์จากการปรึกษากลุ่ม ในสถานการณ์จริง ทั้งนี้จะทำให้ นิสิต เกิดการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ ตรงอย่างลึกซึ้ง อีกทั้งการศึกษาดังกล่าวสามารถช่วยให้รับรู้ความหมายและเข้าใจปรากฏการณ์ ของผู้รับการปรึกษากลุ่มอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- อนงค์ วิเศษสุวรรณ. (2549). การปรึกษากลุ่ม: เอกสารคำสอน. ชลบุรี: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Ballantyne, R., Bain, J. D., & Packer, J. (1999). Researching university teaching in Australia: Themes and issues in academics' reflections. *Studies in Higher Education*, 24, 237-257.
- Boud, D., & Walker, D. (1998). Promoting reflection in professional courses: The challenge of context. *Studies in Higher Education*, 23, 191-201.
- Brew, A. (1999). Research and teaching: Changing relationship in a changing context. *Studies in Higher Education*, 24, 291-301.
- Child, M., & Williams, D. D. (1996). College learning and teaching: Struggling within the tensions. *Studies in Higher Education*, 21, 31-42.
- Corey, G. (2004). *Theory & practice of group counseling*. 6th ed. Belmont, CA: Brooks/Cole-Thomson Learning.
- Giorgi, A. (1997). The theory, practice and evaluation of the phenomenological method as a qualitative research procedure. *Journal of Phenomenological Psychology*, 28, 236-260.
- Kolb, D. (1984). *Experiential learning*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Manen, V. M. (2002). *Phenomenological inquiry*. Retrieved December 9, 2006, from <http://www.phenomenologyonline.com>
- Moran, D. (2005). *Edmund Husserl: foundation of phenomenology*. Cambridge: Polity Press.
- Polkinghorne, D. E. (2005). Language and meaning: Data collection in qualitative research. *Journal of Counseling Psychology*. 52(2), 137-145.
- Reynolds, F. (1997). Studying psychology at degree level: Would problem-based learning enhance students' experiences? *Studies in Higher Education*, 22, 263-275.
- Streubert, H. J. & Carpenter, D. R. (2003). Qualitative research in nursing : *Advancing the humanistic imperative*. 2nd ed. Philadelphia: Lippincott.
- Tynjala, P. (1998). Traditional studying for examination versus constructivist learning tasks: Do learning outcome differ? *Studies in Higher Education*, 23, 173-189.